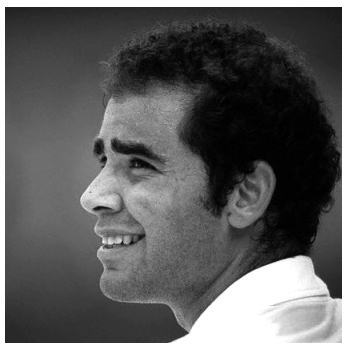

PETE
SAMPRAS

PETE

SAMPRAS

În mintea unui campion

Învățăturile unei vieți petrecute în tenis

Împreună cu Peter Bodo

Traducere din engleză de
Diana Grigoriu

**VICTORIA
BOOKS**

The original title of this book is:
A Champion's Mind: Lessons from a Life in Tennis,
by Pete Sampras and Peter Bodo.

Copyright © 2008 by Pete Sampras. All rights reserved.

© Publica, 2013, pentru ediția în limba română.

ISBN 978-606-8360-45-4

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Sampras, Pete

În mintea unui campion : învățăturile unei vieți petrecute

în tenis / Pete Sampras împreună cu Peter Bodo ;

trad.: Diana Grigoriu. – București: Publica, 2013

ISBN 978-606-8360-45-4

I. Bodo, Peter

II. Grigoriu, Diana (trad.)

796.342(73) Sampras,P.

929 Sampras,V.

VICTORIA BOOKS este o marcă înregistrată a editurii PUBLICA

EDITORI:

Cătălin Muraru
Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV:

Bogdan Ungureanu

REDACTOR:

Doru Someșan

DESIGN:

Alexe Popescu

DTP:

Florin Teodoru

CORECTORI:

Silvia Dumitrache
Tudorița Șoldănescu

CUPRINS

Introducere	9
1. 1971-1986 Puștiul care joacă tenis	13
2. 1986-1990 Un basm în New York	43
3. 1990-1991 Tona de cărămizi	64
4. 1992 Dialogul meu cu implicarea	87
5. 1993-1994 Frumusețe în bătaia focului	107
6. 1994-1995 Glorie descătușată	135
7. 1996 Momentul meu războinic	171
8. 1997-1998 Wimbledon pentru totdeauna	203
9. 1999-2001 În urmărirea lui Roy	233
10. 2001-2002 În numele bunei măsurii	266

Epilog	294
Apendice	
Despre adversarii mei	299
Mulțumiri	315

*Soției mele, Bridgette,
și fiilor mei, Christian și Ryan:
mi-ați adus mai multă împlinire decât
ar fi putut-o face toate titlurile de Mare Șlem
sau toată gloria din tenis.*

PETE SAMPRAS

Introducere

În urmă cu câțiva ani, ideea scrierii unei cărți despre viața mea și timpul petrecut în tenis mi s-ar fi părut pe atât de stranie pe cât de surprinzătoare vi s-ar fi părut și vouă. În fond și la urma urmei, eu eram cel care lăsa racheta să vorbească în locul lui. Eram cel care stătea cu ochii pe premiu, în timp ce ducea o existență foarte hotărâtă, disciplinată și aproape mănăstirească în încercarea de a aduna titluri de Mare Șlem. Și eram cel care își păzea viața personală și evita cu succes controversese și drama, în ceea ce privește atât cariera, cât și viața personală.

Dar pe măsură ce m-am obișnuit cu statutul de fost jucător, am avut o grămadă de timp în care să mă gândesc la ceea ce am fost și ce am făcut, precum și la modul în care povestea carierei mele ar putea influența oamenii. Pentru început, mi-am dat seama că ceea ce am realizat în tenis ar stârni probabil interesul și curiozitatea familiei mele. Dacă și când copiii mei (și membrii marii mele familii extinse) vor dori să vadă și să înțeleagă ce era de capul meu și ce se petrecea pe vremea mea, aș vrea s-o facă prin ochii mei. În timp ce scriu acestea, ambii mei fii, Christian și Ryan, pot deja să arunce mingea – ceea ce tatăl meu, Sam, spune că a fost primul meu semn de talent sportiv. Și aș vrea ca fanii mei, precum și fanii

tenisului în general, să vadă și ei toate acestea prin ochii mei. Această carte este moștenirea mea.

Și mai e ceva: abilitatea de a sta în umbră a fost foarte benefică pentru cariera mea; m-a ajutat să rămân concentrat și în afara luminilor rampei. Este ceea ce mi-am dorit. Dar asta a însemnat și că oamenii mi-au cunoscut cariera numai bucată cu bucată. Îmi place ideea de a strânge laolaltă toate fragmentele, de a le privi în perspectivă și de a face acele legături care au fost ignorate sau care au trecut neobservate.

În timpul scrierii acestei cărți, mi-am dat seama că am avut o carieră destul de plină de evenimente, fără ca acestea, luate separat, să o acapareze. Primul meu antrenor a stat la închisoare; mentorul care mă îndruma în momentul în care jocul meu se maturiza cu adevărat s-a îmbolnăvit de cancer și a murit tânăr; l-am pierdut pe unul dintre cei mai apropiați prieteni pe care-i aveam între jucători din cauza unui accident tragic. Am avut niște probleme fizice pe motive de stres și am suferit cel puțin o accidentare care să-mi pună în pericol cariera – într-un moment în care eram pregătit să-l detronez pe Roy Emerson din postura de cel mai mare campion de Mare Șlem, la simplu, dintotdeauna. M-am ciondănit cu adversarii mei și chiar și cu sponsorii sau cu lumea tenisului. Totuși, nu acestea sunt lucrurile la care se gândesc cei mai mulți oameni atunci când îmi aud numele. Mă bucur și mă mândresc cu asta, dar îmi doresc să accept acele evenimente și incidente, să dezvălui ce au însemnat ele pentru mine și cum m-au afectat.

Cu toate acestea, nu este vorba despre o carte care să regleze conturile. Ca punct de pornire, scopul meu este să scriu o carte concentrată intens pe tenis – care să-mi spună povestea într-un mod în care să comemoreze jocul și perioada în care am jucat. Adevărul este că sunt genul de om care trăiește și-i lasă și pe alții să trăiască. Întreaga mea viață am avut tendința de a înfrunta direct lucrurile, pentru ca apoi să trec mai departe.

Am jucat tenis într-o perioadă animată de mari schimbări. A debutat cu o explozie a nivelului competițiilor internaționale și a inclus aspecte precum revoluționarea echipamentului, comercializarea intensă a jocului, primul scandal la scară largă legat de consumul de droguri care măresc performanța sportivă în tenis și încetinirea vitezei jocului – un proces care a început în turneul pe care-l îndrăgeam cel mai mult și unde probabil că jucam cel mai bine, Wimbledon.

Vremurile mele au reprezentat o perioadă de glorie, în special pentru tenisul american. Generația mea a inclus patru campioni de Mare Șlem (Michael Chang, Jim Courier, Andre Agassi și cu mine), iar jucătorii din alte țări s-au dovedit a-mi fi unii dintre cei mai aprigi și hotărâți adversari. Același nivel înalt al competiției a continuat cu Roger Federer, un elvețian ce mi-a devenit bun prieten, care a început să culegă titluri de Mare Șlem într-un ritm care bate orice record. Timpul pare să se miște mai încet sau mai repede pe măsură ce evenimentele se schimbă și a venit deci timpul să-mi spun povestea, cu propriile mele cuvinte, pentru posteritate.

Ted Williams, marele servant de la Boston Red Sox, a spus cândva că tot ce și-a dorit de la viață a fost ca atunci când merge pe stradă oamenii să arate cu degetul și să spună: „Iată-l pe cel mai mare servant care a trăit vreodată“. La începutul carierei mele, am adoptat aceeași atitudine. Poate părea arogantă, dar este exact combustibilul de care ai nevoie pentru a ajunge în vârf. Au existat clipe în cariera mea când, într-un moment crucial al încheștării unui meci important, veneam la linie pentru a sorbi atmosfera. Încins de adrenalină, priveam spre mulțime și îmi spuneam sfidător: *Ei bine, lume, acum îți voi arăta cine sunt cu adevărat.*

Cei mai mulți campioni au acest gen de agresivitate, de competitivitate. Nu poți supraviețui prea mult fără ea atunci când toate privirile sunt îndreptate spre tine. Dar mai este ceva: în sportul nostru, cei mai buni jucători și

cei mai aprigi competitori sunt adesea și niște domni –
onești, modele. Este suficient să ne gândim la Rod Laver,
înaintea mea, sau la Roger Federer, după.

Această carte vă va spune, într-un mod mai
cuprinzător și mai puțin intens, cine sunt eu cu adevărat.

LOS ANGELES, IANUARIE 2008

1

1971-1986

Puștiul care joacă tenis

Nu cred că ai nevoie să știi cine ești și ce-ți dorești de la început pentru a deveni un mare jucător de tenis. Jucători diferiți au ajuns astfel în moduri diferite. Dar eu, eu am știut. Am știut, aproape din prima zi, că m-am născut pentru a juca tenis. Poate să nu fie obligatoriu, dar faptul că știi cine ești și ce-ți dorești – fie că e vorba să cânti la vioară sau să construiești zgârie-nori imenși – îți oferă un mare avantaj în a-ți atinge țelul.

M-am născut în Potoma, Maryland, pe 12 august 1971, al treilea copil din patru. Gus, fratele meu, este cu patru ani mai vârstnic. Sora mea, Stella – celălalt jucător senior de tenis dintre frații mei –, este cu doi ani mai mare, iar mezina familiei este sora mea, Marion.

Tatăl meu, Sam, are origini grecești. Când m-am născut, lucra în Washington, D.C., ca inginer mecanic la Ministerul Apărării. Având în întreținere o soție, Georgia, și patru copii, era copatronul – alături de trei cumnați – al McLean Restaurant and Delicatessen în zona suburbană, McLean, Virginia. Deși nu era o afacere grecească în sine, familia mea a adus localului specificul și dragostea pentru mâncare specifice grecești, astfel încât avea foarte mult succes.

N-am aproape nicio amintire despre viața în Potomac, dar îmi amintesc că am pus mâna pe o rachetă veche de tenis și că am început să vorbesc cu ea ca și cum ar fi fost cea mai cea jucărie sau ceva de genul acesta. Loveam orice puteam găsi și care era suficient de dur pentru a trimite mingea înapoi. În principal, era vorba despre zidul de ciment al unei spălătorii cu autoservire. Până la urmă, am ajuns într-un parc local care avea câteva terenuri și am primit o lecție sau două. Pur și simplu m-a prins, dar cred că a existat un motiv pentru care am fost atras de tenis, în același fel în care Tiger Woods a ridicat o crosă de golf sau Wayne Gretzky, o crosă de hochei.

Tata își amintește că un tip a venit la el în parcul din Potomac și i-a spus:

— Mi se pare că fiul dumitale chiar poate juca tenis.

Cred că tata a ascultat cu bucurie, deși el nu era un mare admirator al sportului, iar în familie nu exista o tradiție legată de tenis. Eram americani greci, cu legături puternice cu rădăcinile noastre în multe feluri. Unele țări micuțe din lumea occidentală, precum Croația și Suedia, au o bogată tradiție în tenis. Dar Grecia nu se numără printre ele. Din punct de vedere cultural, tenisul nu se afla deloc în raza noastră de acțiune.

Tata nu știa nimic despre tenis, așa că nu a avut ambiție în ceea ce mă privea până când am arătat interes pentru joc. În plus, scena tenisului, care este insulară și formată în special din oameni ale căror familii s-au implicat de generații în acest sport, îi era complet nefamiliară. Dar a observat că am o puternică înclinație sportivă. De mic copil, puteam să lovesc o minge corect și s-o arunc bine. Toate acestea au venit în mod natural.

Când aveam șapte ani, tata a avut posibilitatea de se transfera în zona Los Angelesului, în mod tradițional un focar al industriei aerospațiale și a apărării. Probabil că nimic nu era mai departe de gândurile sale decât tenisul. Fără să o fi știut, dar spre marele nostru noroc, sudul Californiei este și epicentrul culturii tenisului american – cel puțin al ramurii sale populare. În Statele Unite,

tenisul a avut mereu două fețe. A fost sportul preferat al celor bogați, în special în zonele de nord-est precum Boston, Newport, New York și Philadelphia, cele care au organizat, prin tradiție, majoritatea evenimentelor importante, inclusiv U.S. Open. Jocul era încărcat cu tradiție și, până cu puțin timp înainte să mă nasc, iarba era principala suprafață de joc. California însă era cu totul altă poveste.

Climatul însoțit de pe Coasta de Vest a făcut din tenis un sport în aer liber, practicabil tot timpul anului de către orice om cu resurse limitate, și nu exista niciun subtext social care să intimideze. Era spațiu suficient, așa că terenurile publice se regăseau oriunde. Cele mai multe dintre aceste terenuri erau făcute din ciment, pentru că erau ieftin de construit și ușor de întreținut. California devenea un loc important în tenis. Primii mari jucători care au provenit de pe Coasta de Vest au fost cei precum Ellsworth Vines, care este legendar pentru serviciul său nemaipomenit, Jack Kramer, Pancho Gonzales, Stan Smith, Billie Jean King și Tracy Austin.

Serviciul în forță și un stil agresiv în joc stăteau la baza „jocului californian”. În ceea ce privește tehnica, tenisul se joacă puțin diferit în funcție de regiune și suprafață. Contrastele sunt suficient de pronunțate încât prizele cele mai obișnuite în tenis – Continentală (Europeană), Estică și Vestică – sunt toate numite după regiunile unde erau folosite și se potrivesc terenurilor disponibile acolo.

Parte a moștenirii mele – sau, cel puțin, așa mi se spune – este faptul că aproape că am devenit jucătorul universal model. Aveam un serviciu foarte bun și jucam agresiv de pe linia de fund, ceea ce era în spiritul celui mai pur stil californian cu priză la public. Dar, până la urmă, am devenit adeptul tenisului serviciu-voleu, iar cele mai mari ravagii le-am făcut pe teren străin la cel mai mare – și mai elitist – turneu al lumii, când am câștigat șapte titluri de masculin simplu la Wimbledon. Singura suprafață pe care n-am stăpânit-o niciodată în totalitate

a fost zgura lentă europeană, ca dovadă că nu am câștigat niciodată cel mai mare turneu pe zgură, French Open.

Prin stil și rezultate, îmi depășesc mediul regional și chiar național într-o măsură mai mare decât unii dintre predecesorii mei, devenind jucătorul numărul unu al lumii. Să-l luăm ca exemplu pe concetățeanul meu, Jimmy Connors. Deși era din Illinois, s-a mutat în California la o vârstă suficient de fragedă încât să-și maturizeze jocul pe terenurile dure de acolo. A câștigat Wimbledonul de „numai“ două ori, agățându-se de stilul său universal, deși acest joc a fost suficient de bun încât să-i aducă *cinci* titluri de U.S. Open, trei pe îndrăgitele sale suprafețe dure.

Cel mai important aspect referitor la California se referă la posibilitățile oferite de această cultură a tenisului – puternică, diversă, cu rădăcini adânci. În lipsa unei consistente tradiții de familie în ceea ce privește tenisul, urma să-l jucăm după ureche și să-l învățăm din zbor. Din fericire, ne aflam chiar în mijlocul uraganului erei Open începute în 1968, când jucătorii profesioniști au fost, în sfârșit, invitați să concureze cu amatorii la cele patru „principale“, sau turneele de Mare Șlem (Australian, French, U.S. Open și Wimbledon). Această trecere la tenisul liber numit Open a asigurat faptul că *toți* jucătorii buni ai lumii puteau să concureze în aceleași turnee, astfel încât publicul să aibă în față, la final, un adevărat campion, și a dat startul unei perioade de avânt a tenisului care a adus în joc milioane de noi jucători și posibili profesioniști.

Până să mă mut în California, statul viermuia de jucători de talie mondială sau în devenire și oferea mari posibilități de evoluție, antrenament și joc. Era amețitor – sau ar fi fost, dacă ne-am fi dat seama de asta. Dar n-am făcut-o.

În orice caz, tata și-a încasat banii și a ieșit din afacerea cu delicatese. Nu mai prezenta interes pentru el, ca să nu mai vorbim despre faptul că-i avea pe cumnați drept parteneri. Se descurcase bine și avea nevoie de o

pauză. Într-un final, s-a simțit suficient de sigur încât să facă pasul pe care l-au făcut atâția proaspăt deveniți americani și imigranți înaintea lui. S-a îndreptat către vest, urmând Visul American în California. După câteva drumuri pe coastă pentru a stabili noua noastră casă în Palos Verdes, s-a întors în Potomac și ne-a adunat pe toți.

Într-o frumoasă dimineața a anului 1978, ne-a suit în mașină. Îmi amintesc că aveam un mic Ford Pinto albastru, o mașină care îndeplinea nevoile de bază (mai târziu, Pinto-ul a devenit celebru când cineva a descoperit că, dacă o bușeai din spate, mașina exploda). Ne-am îngrămădit în Pinto – toți șase – și ne-am îndreptat către vest. De fapt, stai, zi *șapte*, pentru că ne-am luat și papagalul, Jose. Dacă vă e familiar filmul clasic cu Chevy Chase, *O vacanță de tot râsul**, veți înțelege tot ce e de înțeles despre situația noastră.

• • •

Am început să muncesc din greu după ce am ajuns în Palos Verde și ne-am mutat în căsuța noastră modestă, de 140 de metri pătrați. Fiind fratele cel mai mare, Gus avea camera lui, iar eu a trebuit s-o împart pe a mea cu Marion – de fapt, n-am avut camera mea până la cincisprezece sau șaisprezece ani. La scurt timp după ce am venit în Palos Verde, ne-am dat seama că era un mediu bogat în tenis. Clubul Jack Kramer, care a avut un rol însemnat în formarea atâtor jucători buni (inclusiv Tracy Austin), se afla în apropiere, în Rolling Hills. Și mai era și West End, unde am început să iau lecții de la unul dintre cei mai buni antrenori din toate timpurile, Robert Lansdorp.

Eram un copil timid, introvertit, dar dacă Lansdorp era cel care îți predă, atunci te aflai în mijlocul evenimentelor și mulți oameni se interesau de tine. Acum pare ciudat, dar mi s-a spus, la scurt timp după ce am început să mă antrenez și să-mi modelez jocul, că voi fi un mare

* *National Lampoon's Vacation* – film de comedie american din 1983 (n.t.).

jucător de tenis. Aproape imediat, lumea mă compara cu băieți precum Eliot Teltscher și spunea că, la paisprezece ani, eram la fel de bun ca el la șaisprezece, Eliot fiind un fenomen. (A continuat cu o carieră de profesionist de succes și a rămas între primii zece jucători pentru mult timp.)

Ajuns la adolescență, am crezut că voi câștiga la Wimbledon și U.S. Open, ceea ce era un scop în toată puterea cuvântului. Sunt o grămadă de copii cărora li se spune că sunt buni, o cred, muncesc în acea direcție – și sfârșesc prin a se pierde în anonimat. Se poate să nu aibă temperamentul potrivit sau ceea ce le trebuie din punct de vedere psihic pe termen lung; se poate să nu reușească să facă față tuturor așteptărilor, pot avea defecte insurmontabile de tehnică, în ceea ce privește dăruirea sau abordarea carierei, iar ideea că niciunul dintre lucrurile acestea care pot merge prost *nu* va merge prost este aproape ridicolă – mai puțin atunci când nu e.

Dar poate că presupunerea că voi fi pe atât de bun pe cât sugera toată lumea m-a ajutat să devin ceea ce sunt. În sinea mea, am știut. Am avut încredere. Ceea ce este minunat e că nu s-a întâmplat nimic care să mi-o spulbere, s-o micșoreze sau s-o facă să dispară – și am trecut prin destule care mi-ar fi putut răpi acest simț al destinului.

Nu la mult timp după ce am început să joc la Clubul Kramer, tata l-a cunoscut pe un membru, pe nume Pete Fischer. Era un pediatru de succes din New York, era fix din film și juca tenis în același mod. Avea o constituție solidă, cu o burtă mare, și avea cel mai oribil joc pe care l-ar putea concepe cineva. Dar era un vizionar al tenisului, foarte isteț și încăpățânat – un adevărat nebun al tenisului.

Fischer s-a uitat la mine și a văzut un fel de talent supranatural, așa că s-a împrietenit cu tata, care mă aducea și mă lua de la lecții, și l-a convins până la urmă pe tata să-l lase să mă antreneze. Privind în urmă, „antrenor“ nu este chiar cuvântul potrivit pentru Fischer,

pentru că cel mai mare avantaj al său era că era conștient de ceea ce nu știa. Era un jucător din topor care mi-a îndrumat tenisul într-un mod înțelept – a determinat mai mulți antrenori și specialiști să-și pună la contribuție priceperea în slujba dezvoltării mele. Avea planuri mari pentru mine, aproape ridicole. Era un fel de combinație între un om de știință nebun și antreprenor – unul care avea în grijă construirea campionului de Mare Șlem din toate timpurile.

De departe cea mai deșteaptă mutare a lui Fischer a fost să-l convingă pe tata să-l lase pe el să se ocupe de cariera mea. A devenit sfătuitorul nostru, confidentul și expertul în tenis. Când mă uit în urmă, lucrul pe care-l apreciez cel mai mult la Pete este ceea ce a făcut pentru relația cu tatăl meu. N-a inclus tenisul în ea. Pete a preluat frâiele. Tata, care ar fi fost primul care să recunoască faptul că nu știa nimic despre joc, nu trebuia să-și asume responsabilitatea perfecționării mele. Linia de demarcație dintre antrenor și părinte nu avea să se estompeze; rezultatele mele, sau lipsa lor, nu au cauzat niciodată tensiuni. Tata a fost mereu prezent în evoluția și cariera mea, dar undeva în fundal. Așa cum a spus mai târziu Robert Lansdorp, „era cel din partea cealaltă a gardului de sârmă, retras, privind numai“.

Aceasta a fost o abordare foarte potrivită din cauza felului de a fi al tatălui meu. Nu este foarte afectuos în gesturi și nu comunică foarte bine. Precum toți bărbații Sampras, inclusiv Gus și cu mine, este rezervat. Ne ia ceva timp să ne apropiem de oameni și mai degrabă ne pierdem în fundal decât să ieșim în față și să fim sufletul petrecerii. Avem în comun o tendință spre sarcasm. Nu este temperamentul ideal pentru cineva care are de-a face cu turneele profesioniste de tenis, unde trebuie să fii într-o permanentă mișcare, să cunoști oameni noi, să pâlăvrăgești cu ei și să încerci să le reții numele. Pe de altă parte, timiditatea și reticența noastră nativă ne-au ajutat să stăm departe de conflicte și să nu fim atrași în

lucruri care să ne distragă. Acesta este un mare avantaj odată devenit jucător de tenis de top.

Când eram copil, nu apucam să-l văd prea mult pe tata, pentru că avea două servicii – scopul lui era să întrețină familia, în timp ce mama avea grijă de noi, material și afectiv. Dar, pe măsură ce m-am implicat tot mai mult în tenis, jocul a devenit un mod de a petrece timp cu tata. După serviciu, mă ducea și mă lua de la lecții sau de la turneele de juniori din weekend. Dar chiar și atunci, nu vorbeam prea mult cu el. Confidenta mea era Stella; era puțin mai mare, așa că o respectam, dar era și singurul membru al familiei care juca tenis la modul serios în afară de mine. Din când în când, întreaga familie mergea la câte o competiție pentru juniori. O vreme, am călătorit prin împrejurimi într-o camionetă ponosită marca Volkswagen.

Tata avea un stil oarecum intimidant și, fără să fie cel mai bun prieten al meu, nu avea nici spirit pedagogic. Îmi amintesc cum, odată, când am spus un cuvânt urât, a încercat să-mi îndese săpun în gură. Nu era violent cu noi – nu ne altoia, dar nici nu făceam prea multe pentru care să ne-o luăm. Petreceri? Droguri recreative? Comportament delincvent? N-am făcut niciuna dintre astea în adolescență. Pentru mine era chiar ușor: mă concentram pe tenis și nu lăsam nimic să mă abată din drum.

Cea care ne purta de grijă era mama, Georgia. Ea asigura dimensiunea plină de compasiune a familiei. Ne asculta, puteam vorbi cu ea oricând și ne îndruma indiferent de ce ne frământa. Mama nu a ieșit în față în ceea ce privește influența fățișă, dar calitățile mele cele mai bune – și mai puternice – vin probabil de la ea. Era cea mai duioasă doamnă din lume – ne îmbrățișa des și ne simțea fiecare durere adolescentină. Dar, în spatele căldurii și grijii profunde pentru familie, era tenace.

Mama s-a născut și a crescut în Salacia, un sat de lângă Sparta. A crescut într-o sărăcie lucie. Avea șapte frați și, o bună parte din tinerețe, a dormit pe o podea de beton. Când fratele cel mai mare a emigrat în Canada, și-a

luat și frații cu el. Astfel, mama s-a trezit în America de Nord fără să știe o boabă de engleză și a ajuns să lucreze alături de surorile ei (avea cinci, toate apropiate ca vârstă) în saloanele de cosmetică din zona Toronto.

Când mama avea douăzeci și ceva de ani, s-a mutat împreună cu surorile sale la Washington, D.C., și acolo l-a cunoscut pe tata – au fost prezentați unul altuia de niște prieteni comuni. Bunicul din partea tatei îl sfătuisese să-și găsească o grecoaică drăguță cu care să se căsătorească și să-și întemeieze o familie, iar Georgia s-a dovedit a fi aleasa lui Sam. Aveau aceeași viziune despre importanța vieții de familie și a construirii unui cămin în care copiii lor puteau înflori.

Am crescut sub o puternică influență a culturii grecești, în parte pentru că mama devenise de curând cetățean american. Familia noastră era enormă – cred că aveam vreo 30 de veri, deși stilul meu de viață a îngreunat consolidarea relației cu ei. Mergeam săptămânal la biserica ortodoxă greacă și la tot felul de festivaluri și evenimente grecești – aproape ca în filmul *Nuntă à la grec**. Mama încă gătește feluri tradiționale grecești precum spanakopita (o mâncare de spanac) și dolmades și am auzit mai multă muzică bouzouki decât mi-aș fi dorit. Dar eram pe cale să fim asimilați. Nu a trebuit niciodată să purtăm costume tradiționale excentrice sau altceva asemănător și mâncam destul de des spaghetti bolognese la cină.

Când mă gândesc la mama și la cât de săracă a fost în copilărie, îmi dau seama că a trebuit să fie destul de maleabilă și foarte puternică. A intrat într-o cultură complet străină – mai ales pentru o femeie dintr-o societate tradiționalistă – la 23 de ani. Trebuia să-și ajute familia, dar, cu toate astea, nu se poate să-i fi fost ușor.

Dacă felul meu de-a fi – calm, rezervat – l-am moștenit de la tata, de la mama am primit rezistența, puterea de adaptare și încăpățânarea. Ea mi-a inoculat valorile

---

* *My Big Fat Greek Wedding* (2002), în regia lui Joel Zwick (n.t.).

fundamentale – mi-a arătat că nu voi ajunge nicăieri luând-o pe scurtătură. Cred că tot de la mama am luat și capacitatea de a mă concentra în mod absolut și exclusiv asupra a ceea ce fac. Rareori de-a lungul carierei mele mi s-a întâmplat să am mintea aiurea și nu m-am lăsat niciodată să mă pierd în confuzie, indiferent de ceea ce mi se întâmpla în afara terenului.

Mama avea destul de furcă cu noi patru, iar talentul meu în devenire nu ușura cu nimic lucrurile. Stella și cu mine, cei doi sportivi entuziaști, îi cam eclipsam pe Gus și pe Marion, iar eu am eclipsat-o până la urmă pe Stella. Cred că eram „copilul de aur“, deși nu mi-a plăcut niciodată această abordare. Dar o mare parte a atenției era îndreptată către mine. Se cheltuiau mulți bani pe pielea mea. Din când în când, au apărut mici resentimente din această cauză.

Gus era mare surfer și avea o viața socială activă, ceea ce era un lucru bun pentru că eu eram mereu cu tata. Totuși, ca orice frate, mi-ar fi plăcut să-mi petrec uneori timpul cu Gus și prietenii lui, dar știți cum funcționează Sindromul Fratelui cel Mic și Toxic. În această privință, tenisul m-a ajutat; mă concentram într-atât de mult pe joc, încât eram imun la neînțelegerile tipice dintre frați. În copilărie, nu intram în competiție cu Gus; diferența de patru ani însemna că trăiam în lumi diferite. Dar știu că locul meu privilegiat îl deranja uneori pe Gus. Trebuia să ne ducă pe Stella și pe mine la orele de tenis și intuiam că asta nu-i convenea. Cred că era o reacție a faptului că nu primea el însuși suficientă atenție din partea tatei; se simțea puțin exclus din cauză că, mai ales când am mai crescut, eu și Stella am început să beneficiem de tratament special în cadrul familiei.

Câteodată, Gus putea fi o adevărată pacoste. Îmi amintesc că tata i-a cumpărat o chitară și Gus venea în camera Stellei sau în camera noastră (a mea și a lui Marion) și începea să cânte foarte tare, răcnind. Era insuportabil, dar cred că își dorea numai puțină atenție – se enerva din cauza mea, pentru că i se părea că eram răsfățat, așa că îi dădea înaintea cu chitara lui.

Stella, care acum antrenează echipa de tenis feminin de la UCLA*, nu făcea nimic greșit. Era fiica perfectă, poate pentru că era mai prietenoasă și mai deschisă, precum și gata de orice – în același timp, avea talent pentru tenis. Se crease genul acela de situație când părinții mei ar fi considerat că era vina lui Gus dacă el și Stella ajungeau să se certe. Eu nu prea mă certam cu Stella; tenisul, interesul nostru comun, ne făcea aliați.

Cea mai pregnantă amintire a mea despre Stella datează din ziua când eram la o oră a lui Robert Lansdorp. (Poate părea surprinzător, dar împărțeam aproape mereu orele cu Stella – ea 30 de minute, eu 30. Era literă de lege.) De data aceasta, ea era la fileu, iar Robert o împrășca la propriu cu mingi. Era mai agresiv decât de obicei și asta spune multe, iar ea încerca să-i pareze loviturile – aproape ca o acțiune de legitimă apărare. A început să respire foarte repede, apoi să plângă.

— De ce plângi? a întrebat-o Robert cu o voce arțăgoasă, prefăcându-se dezgustat. Haide, revino-ți.

Dar Stella i-a întors spatele; nu a putut să-i mai suporte felul autoritar. Îmi amintesc că m-am apropiat de ea și am cuprins-o cu brațul, încercând s-o consolez. Am spus numai:

— E în regulă, Stella, totul va fi bine.

Era chiar amuzant. Iată-mă, copil de doisprezece ani, consolând pe cineva:

— Hai, nu-ți face griji, e în regulă.

Îmi părea atât de rău pentru ea, încât îmi aduc aminte de acest incident ca și cum s-ar fi petrecut ieri.

Cealaltă soră a mea, Marion, a jucat puțin tenis și era destul de bună. Dar, fiind cea mai mică dintre noi, a intrat încet într-un con de umbră. Nu este de mirare că s-a întâmplat așa întrucât era introvertită și cred că i-a venit greu să încerce să țină pasul și să-și găsească locul între noi, ceilalți. Problema era că Stella și cu mine jucam

* UCLA – Universitatea din California, Los Angeles